مصاحبه با ايرج عبادي

عیبادی ئیرەج:

تا ئەم ڕێژیم

"وا هەبێ وەزعی بلاوکراوە کوردییەکان باشتر نابنت ە"

سازدانی دیمانە: خالید محەممەدزادە

ئاستی ناوچەیی دا بلاودەبنەوە کە رەنگە بەشێکی زۆریشیان هەر ئێستا لە کوردستانی ئێران زیاترلە دە بلاوکراوەی جیاواز لە بۆلای خۆیان راکێشن، بەلام نەناسراو بنو نەیانتوانی بێ لە ئاستێکی گشتی دا سەرنجی خوێنەری کورد هەتاکوو ئێستاش لە دەتوانێ باشترئاشنامان بکا بە کوسپەکانو دەسکەوتەکانی کاری ڕۆژنامەوانی لێدوانی هەر جارەی چالاکڤانێکی ئەم بوارە پێشووی حەوتوونامەی"کەرەفتوو"م دواند کە کوردستانی ئێرانولە چاوپێکەوتنی ئەمجارەم دا ئیرەج عیبادی سەرنوسەری دیدگاکانی لەم بارەیەوە رادەکێشم سەرنجتان بۆ خوێندنەوەی:

روو:"ڕۆژێك لەیلای دەست بەکاربوونی خۆی وەك سەرنوسەری "کەرەفتوو" بەمشێوە دەخاتە ئیرەج عیبادی سەرەتا چۆنیەتی بۆ خوی توانایی زۆری نیە. بە داخەوە ئیمتیازی دەرکردنی ڕۆژنامەی مەدەنی کە خاوەن ئیمتیازەکەیەتی ناردیە شوینم. دیم ڕۆژنامە دەربکەن، مەگەر واسیتەیەکت هەبێ، بەوانەی کە توانایی باشو هەستی کوردایەتیان هەیە نادەن کە چالاکانە کوردی نیە. ئێتر منیش لە خانمەش خوی "مدیریت"ی خوێندوەو بەراستی دەسەلاتی ڕۆژنامەنووسی هەر پالپشتییەکەت هەبێ. ئەم ".هەولم داوە کار بکەین لەبارەی میللییەوە. ژمارەی 30 تا 39(تازەترین ژمارە) لەگەلیان کار دەکەم

نەبوو لە هەموو ناوچە کوردییەکان چونیەتی بلاوبوونەوەی بلاوکراوەی کەرەفتوو گوتی:"کەرەفتوو ئیجازەی لە پێوەندیی لەگەل زمانی پارێزگای کوردستان بوایەو بە زمانی فارسیش ئیجازەی دەرچوونی هەبوو، نەك بلاوبێتەوەو دەبوا تەنیا لە چوارچێوی ".کیشە ي کوردیش بلاو دەکەینەوە کوردی، بەلام ئەوە چەند ژمارەیەکە بە زوربهي وتارە کان لە سە ر

لە بەرپرسی بلاوکراوەی"کەرەفتوو" کە لە کاتی قسەکردن دا چەندین جار رەخنەی توندی ئیرەج عیبادی سەرنوسەری دەبا، دەلێ:" مودیر مەسئوولی"کەروفتو" بە منی دەگوت لەوەتەی تو ڕۆژنامەکەی گرت، وێرای ئەوەی کە بە"کوردی نەزان" ناوی کۆبوونەوەکانی خۆیان. بۆیە هەر بەم قسەیە بە سەرنوسەری "کەرفتوو" بەرپرسانی ئیتلاعات من بانگهێشتن ناکەن بۆ بووی خانمەی کە ئێستا ڕۆژنامەکان دەعوەت دەکرێن بۆ کۆبوونەوەکانی ئیتلاعات". ئەو گوتی:" ئەم دەردەکەوێ هێندێك بەرپرسی نوێنەری ڕۆژنامەی"اطلاعات"ە لە کوردستان. ئەم خانمە(لیلا مدنی) ئەسلەن خاوەن ئیمتیازی "کەرەفتوو"یە باوکی 10 ـ 15 سالە ".دەربکا نازانێ کاری ڕۆژنامەوانی چیە! بەلام ئێستا ئیزنیان پێ داوە ڕۆژنامە

ڕۆژنامەو بلاوکراوە بەکێ دەدەن؟ ئەو دەلێ:"بە داخەوە لە ئیرەج عیبادیم پرسی لە کوردستان دا زیاتر ئیمتیازی دەرکردنی کارە. هەلوێستیان لە سەر مەسەلەی میللیی هەیە. بە عەدالەتێك بوایە دەبێ بیاندایە بەوانەی کە دەسەلاتیان زۆرە لەو ئەگەر نەدا. کەسێك لە کوردستان ڕۆژنامە سال داواکاری دەرکردنی ڕۆژنامەیەك بووم بە ناوی "ئاریز" کە بە منیان داخەوە من خۆم 9 واسیتەشت ئەشێ نیزیك بێو ئەشێ سیستەم ئیحساسی مەترسی لێ نەکا، هەر چەند وەردەگرێ دەبێ لە ناو سیستەم دا بێ، دەربکەی. بە داخەوە بلاوکراوە کوردییەکان جگە لە گوڤاری"مهاباد" هەبێ لە ناو سەرانو بەرپرسانی ڕێژیم دەتوانی ڕۆژنامەش گەل بەرپرسان وەك ئاغای سوهرابی بەرپرسەکانیان بە جۆرێك نوێنەری پارلمان بوون، ئاشنایەتییان هەبووە لە هەموو ".زادە کە "سیروان"ی بەرێوە دەبرد بەرپرسی "ڕۆژهەلات"، وەك ئاغای جەلالی

ڕۆژنامەکان دەکەن. گۆمان لە سەرڕۆژنامەکان هەیەو خەلکی بە چاوی حکوومەتی بوون چاولە ئەو درێژە دەداو دەلێ:" ئێستا ڕۆژنامە دەربکەی بەلام بە فلان کەس ئیجازە دەدەن؟ کەواتە خەلك دەلێن چون ئیجازە بە تو نادەن کە نووسەریو دیاریشی ".هەیە گۆمانی هەبێ حەقی

دەرکردنی ڕۆژنامەیەك لە کوردستان دا بێ، ئەم ڕۆژنامەیە تا چەند دەتوانێ لە ئیرەج عیبادیم پرسی باشە ئەگەر ئەمە وەزعی گوتی:" دیارە لە چوارچێوەی یاسادا ئەگەر لە هێلە لە راستای کێشەی کوردا بێ؟ یا جێی متمانەی خوێنەری کورد بێ؟ ئەو

بیتەوە، نابێ لە ڕێبەری نیزیك دەتوانی كار بكەی. بۆ نموونە نابێ لە هێزەكانی سپاو ئێنتیزامی نیزیك سوورەكان لا نەدەی
دەربكەی. لە بە هەرحال جۆرێك نەبێ كە سەران بەریتە ژێر پرسیار دەتوانی ڕۆژنامە .بیتەوەو نابێ لە مەلاكان نیزیك بیتەوە
هاتوتە ناو ڕۆژنامەكانەوە. ئەمانە تا ڕادەیەك قبوولیان كردوە چوارچێوەی مەسائیلی كوردیش دا مەسایلی كوردستانی باشوور
ڕادەیەك بلاودەبێتەوە. ڕۆژنامەی كوردی دەتوانی لە سەركێشەی كورد بنووسی. ئێستا مەسەلەی كورد لە ئێران تا كە تو
بەڵام ئێمە خۆ لە .كورد بگەیەنێتە گوێی بەرپرسەكان. ئێستا یا چارەسەری دەكەن یا نایكەن تێكوشانی ئەمەیە كە كێشەكانی
باس بكەین چونكە ڕای دەگرن. "پیام مردم" هات بە شێوەی فەزایەكی دێموكراتیك دا نین تا بتوانین هەموو شتێكی خۆمان
قەلەمی نوسەرانی كورد بە كرد ڕایانگرت، "سیروان"بەرەو جەریانی چەپ حەرەكەتی دەكرد گرت یان، توندتر باسی لە كورد
نووسەكان فیلتیر دەكرێن. ئێستا 85% سایتەكانی جیهان لە ئێران دا بەستراون‌و ڕاستی بەستراوە. تەنانەت ئێستاش وبلاگ
."داخراون. هەمووی فیلتیر كراون بە نرخێكی زۆر

ڕۆژنامەی "ئاسۆ" لە كوردستانی ئەزموونی كاری ڕۆژنامەوانیم هەیە"و"بۆ ماوەی دوو سال سەرنوسەری ئەو كە دەلێ "٢٥ سالە
بەرپرسی سەرنوسەریی "ئاسۆ"م لێ پرسی، ئەویش گوتی:"دیارە حوسین ئەحمەدی نیاز ئێرانیش بووە" بۆیە هۆكاری نەمانی لە
میللییەكانی خۆمانی دەقرتاندو نەی دەهێشت كار بكەین. من "ئاسۆ" تێدەكۆشا ببێ بە نوێنەری پارلمان. فرەیەك لە مەسەلە
جێگەیەكمان بۆ تایپ نەبوو، بە بێ ئەوەی بەشی فارسی بووم. ئیمكاناتی مالیمان زۆر كەم بوو. تەنانەت ئێمە سەرنوسەری
پێوەندیی بە كاتی دەرچوونی ڕۆژنامەكە بەرپرسەكە دەهات‌و تەواوی ئەو مەسەلانەی قرانێك پارە وەربگرم. بەڵام لە
گوزار بوو، كەمێك مەترسی هەبوو لە سەر مەسایلی سیاسی‌و من زۆرم كوردستانەوە بوو دەقرتاند، ئەو بەرپرسی ئیدارەی گەشت‌و
."بكەم بوو كە خۆمان سانسۆر بكەین. بۆیە من نەمتوانی لەگەلیان كار پێ ناخۆش

چاوپێكەوتنە باس لە كارنامەی كاری فەرهەنگیی خوی لە شاری ئیرەج عیبادی كە مامۆستایە لە زانكۆی ئازادی ئیسلامی، لەم
لە سالی 71 تا 79 لە قەیراناوی ترین دەلێ:"ماوەی نۆ سال بەرپرسی ئەنجومەنی ئە دە بي مەولەوی سنە بووم كە سنە دەكاو
بە پێشەوە بردو دەسەلاتی جیناحی ڕاست بوو كۆڕو كۆبوونەوە قەدەغە بوو ئێمە ئەو كۆڕەمان بارودوخی ئێران دا كە ئەو كات
بە شێوەی وەرزنامە 30 ژمارەمان دەركرد". ئەوكە سالانێكە لە گۆڤارێكمان هەبوو بە ناوی "تاڤگە" كە من بەرپرسی بووم‌و
تەواوەتی "كوردستانی ئێران دا یەك ئەنجوومەنی بەرپرسیارەتی ئەم ئەنجومەنە نەماوە لە هەمان كات پێی وایە ئێستا لە
دەلێ:" بە داخەوە شەریف حوسین ڕەخنەی توند لە بەرپرسی ئێستای ئەنجوومەنی مەولەوی سنە دەگرێ‌و ئەدەبی بوونی نیە"و
وابوو فەقەت كردی بە كلاسی كوردی‌و ڕێگەی نەدا بە نەقدو لێكۆلینەوە. بڕوای پە ناهیي بە خاتر بڕواگەلی كۆن كە بووی
لە گەل تو قسە دەكەم یەك ئەنجوومەنی ئەدەبی‌و هەركەس نەقدو لێكولینەوە پێشكەش بكا عامیلی سەهیونیستە. ئێستا كە
."نەمانتوانیوە یەكتر قبوول بكەین كوردستانی ڕۆژهەلات دا نیە. گەورەترین كێشە، كێشەی ناو خۆی خۆمانەو فەرهەنگی لە
توانیویانە بەرپرسان ئەوەیە كە لەو چوارچێوەش دا ڕۆژنامەنووسانی كورد تا چ ڕادەیەك پرسیارێك كە لێرەدا زەق دەبێتەوە
كورد لە ئێران دا؟ ئەو پێی وایە:" تا ڕادەیەكی زۆر توانیویانە ئەم كارانە بهێننە وەلام لە پێوەندیی لە گەل كێشەكانی خەڵكی
نیە. ئەمە نیشان دەدا خودی دەولەت تا ئێستا بە بكەن. ئێستا لە كوردستان فەزای ئەمنییەتی حاكمە. تا ئێستا كارخانەیەكمان
نا، بەڵام لە چوارچێوەی كوردستان دەكا. بەڵام ئەگەر بلێین كە نووسەرانی ئێمە ئازادانە نووسیویانە چاوی نیزامی تەماشای
."كراوە هێلە سوورەكان كە كێشەیان بۆ پێش نەیە ئەم كارە

خوێنەریان هەیە بەڵام نەك زۆر. هەر چەند ئەمەش پێوەندیی بە ":ئەو لە پێوەندیی لەگەل فرۆشی بلاوكراوە كوردییەكان دەلێ
گرنگە. مەسەلەن "سیروان" پێش دەست بەسەردا ڕۆژنامەكەوە هەیەو ئەو ڕۆژنامە بایەخ بە چی دەدا. ئەمە بۆ خوێنەر جۆری
نایخوێنێتەوە. خوێنەر بۆ لای خوی ڕاكێشی. بە تایبەت هەوالی زۆر بوو. بەڵام ئێستا كەس گرتنی توانیبووی سەرنجی
."ڕۆشنبیرانە بە خۆوە دەگری هەموو كەس نایخوێنێتەوە "ڕوژهەڵات" خراپ نیە، بەلام چون تایبەتەو ژێستێكی

كۆمەلێك كێشەی ناوخۆیی هەیە لێدوانەكانی نایشارێتەوە كە ڕۆژنامەنوسی كوردی دوور لە چاوی دەسەڵاتیش ئەو لە درێژەی
بروایان بە كاركردی ڕۆژنامەكان‌و دەلێ:" باری مالی كێشەیەكەو هەروەها نووسەران كە ئەمەش ڕۆڵی نیگەتیڤی هەبووە لەسەر
كۆڕی نوسەران زۆر گرنكە. ئێمە بە هۆی ئەوەی ئەزموونی یەك نیەو هەموو كەس خۆی بە "من" دەزانێ. پێكهاتنی 10كەس لە
دەتوانێ نوسەران‌و ڕۆژنامەنووسان لە نەبووە تەحەمولی یەكترمان نیە. ئەگەر بەرەیەكی كوردستانی دابمەزرێ، دێموكراسیمان
ئەنجوومە بە لای كێشەشمان لە ئەنجومەنی مەولەوی بوو. هەركەس دەهات دەیویست ئەم دەوری یەك كۆبكاتەوە. ئێمە ئەم
ئەنجوومە بەلای جەریانێكی سیاسی بروا پێمان دادەخەن، ناهیلن جەریانێكی سیاسی ببات، منیش دەمگوت بابا ئەگەر ئەم
جیاوازییەكان بێ. جا ئەمە یەكێك لە دەبێتە كێشەی لایەنگرانی هێزەكان. دەمگووت با ئێرە شوینی هەموو كاربكا. دواتر
نەدرێ زۆر كەس كاری ڕۆژنامەوانی لای ئێمە زیاتر مەحفەلین‌و ئەمەش وای كردوە ئیزن كێشەكانی ڕۆژنامەكانیشمانە. بۆیە
."بنووسی یا هاوكاری بكا

كرماشان‌و هەمەدان. پارێزگای كوردستان دا یەك چاپخانەمان نیەو ڕۆژنامەكان دەنێردرێن بۆ تاران‌و ئەو دواتر وتی:"ئێمە لە

".سنەش نیەتی کوردستان بەراستی مەحروومە. مەهاباد چاپخانەی نیەو
ئاراستەی ئەو جەریاناتەی کە لە ناوبلاوکراوە کوردییەکان دا هەیەو ئیرەج عیبادی پێیوایە ئۆپۆزیسیونی کوردی بێ رۆڵ نین لە
رۆژنامەوانی کوردی لە ئێرانو دەلێ:" بە هەمان کات دا ناکۆکی نێوان ئۆپۆزیسیون بە زەرەرێك دەزانێ بۆ رەوتی کاری لە
ئیحساس بکەن کە ئەویش ناو ئۆپۆزیسیون دا هەیەو لایەنگرانیان بەو فەرهەنگە نەگەیشتوون کە داخەوە چۆن بەربەرەکانی لە
هەموو هێزەکانی ئۆپۆزیسون بە شوێن مافی کوردەوەن. بۆیە پێم وایە هەر هێزێکە بۆ میللەت کار دەکاو ئەمیش هێزێکی دیکەیەو
ئێرانیش چارەسەردەبێ. چونکە لایەنگرانی زووتر بەرەیەك لە ناو هێزەکان پێك بێ باشترەو، زۆر مەسەلەی کوردستانی چی
رۆژنامەیەك دێتە بلاوکردنەوە ئەمەش کێشەی ناوەتەوە لە ناوەندەکانی رۆژنامەوانی. ئێستا کە حیزبەکان یەکترقبوول ناکەنو
بکەن تا تێی دا قسەکانی خوی بکا. هەرچەند من پێموایە رۆژنامەنووس دەبێ هێندێك جەریان هەوڵ دەدەن کە بێن داگیری
".لایەنگری گەلەکەی بێ
هەبێ. هەروەها مەسەلەی میللیی دەکا بێ ئەوەی پێوەندییان لە گەل ئۆپۆزیسیون دا ئەو دەلێ:" هێندێك رۆژنامە لایەنگری لە
".هێندێك لە نووسەرانی ئێمە سەربە ئۆپۆزیسیونن
سەرکاری کۆماری ئیسلامیو دەلێ :"لە گەل گۆڤاری عیبادی کە ئەزموونی رۆژنامەوانی خۆی دەگەرێنێتەوە بۆ پێش هاتنە ئیرەج
رۆژنامەوانی لە کوردستانی ئێران کردوە" بە بوونی کۆماری ئیسلامی هیچ خۆش بین نیە بەوەی بارودوخی "فردوسی" هاوکاریم
فەزاکە تا ئەم رێژیمە بێ وەزعی چاپەمەنییە کوردییەکان رۆژ بە رۆژ خرابتر دەبنو دا بەرەو باشتر بڕواتو دەلێ:"من پێم وابێ
پێموابێ رۆژنامەوانی پەرەی پێ دەدرێ چونکە رۆژنامەوانی زۆر خراپە. ئێستا ئەگەر رێژیم رووبەرووی گۆرانکاری بێ من
".رۆژە نیازی
بلاوکردنەوەی بلاوکراوە کوردییەکان لە هەمان کات زۆرجار شاهیدی بەلام ئەم راستیشە ناشاردرێتەوە کە هاوکات لە گەل لە
لە بایکونی خەبەری دا راگیراونو کەمتر ئەو بلاوکراوانەو زیندانی کردنی رۆژنامەنوسان بووین، بەلام زۆربەی ئەمانە داخستنی
لاوازە. لای ئێمە تازە هۆکارەکەی بەمشێوە باس دەکا:""پێوەندیی ئێمە لە گەل میدیاکان دا دەنگدانەوەی هەبووە. عیبادی
رۆژنامەنووسەکانمان بەو قەناعەتە گەیشتوون کە دەبێ پێوەندییەکانیان خەریکە پەرە بە سایتو ئەنتێرنێت دەدرێ. تازە
".جیهانی بکەنەوە